

มุมมอง

HUMAN RIGHTS PERSPECTIVE

สิทธิ

ปีที่ 23 ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม 2567

สารบัญ

กสม. เปิดผลการตรวจสอบกรณี ร้องเรียนว่านายทักษิณ ชินวัตร ได้รับสิทธิรักษาพยาบาลดีกว่าผู้ต้องขังรายอื่น 1

ข่าวลวง (disinformation) ในโลกออนไลน์กับสิทธิมนุษยชน ตอนที่ 2: มาตรการจัดการข่าวลวงในมุมมองของสิทธิมนุษยชน 4

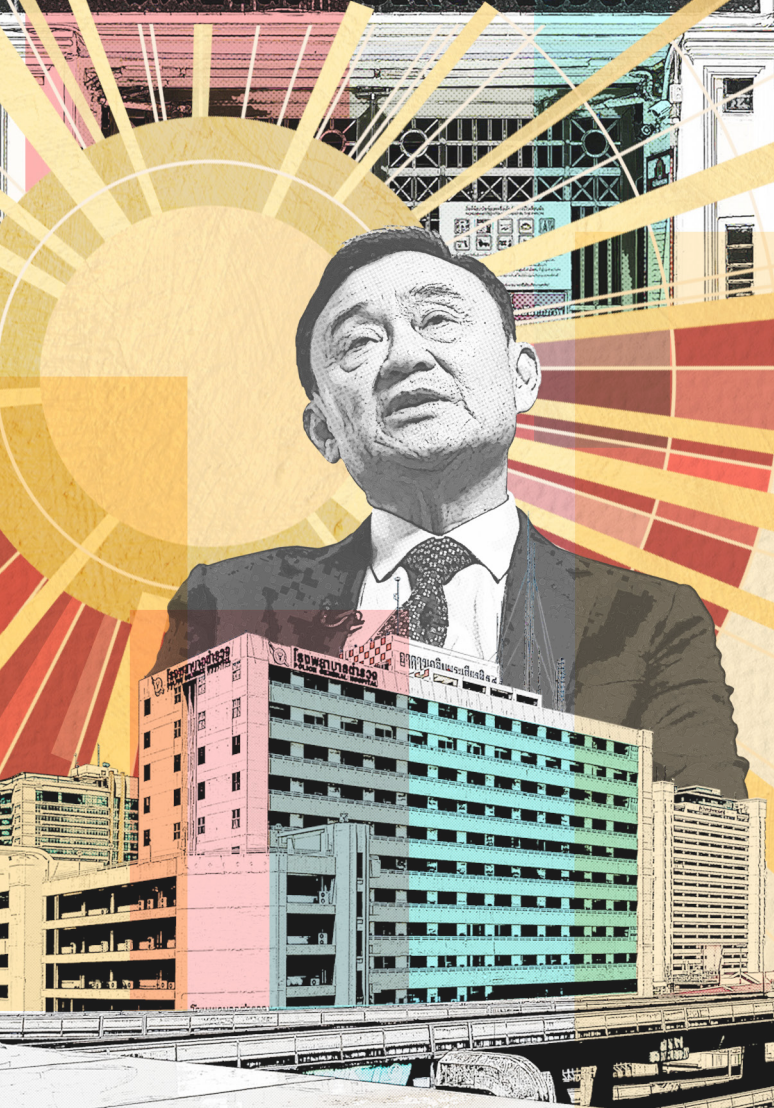
ปัญหาสิทธิสถานะบุคคลกับ 4 กลุ่มประชากร นักเรียนรหัส G ภิกษุสามเณร คนไทยพลัดถิ่น และผู้สูงอายุ 6

ข่าวกิจกรรม กสม. 7

ILO เผยการจ้างงานทั่วโลกสำหรับเยาวชนปี 2567 มีแนวโน้มดีขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคหลายด้าน 8

กสม. เปิดผลการตรวจสอบกรณี ร้องเรียนว่า นายทักษิณ ชินวัตร ได้รับสิทธิรักษาพยาบาลดีกว่าผู้ต้องขังรายอื่น

เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๓ (since 1890)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุ ความแตกต่างในเรื่องอายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือ สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม หรือ เหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่อง ร้องเรียนกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมกรณีหนึ่ง เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2566 ระบุว่า การที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร อนุญาตให้นายทักษิณ ชินวัตร ผู้ต้องขังเข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลตำรวจ เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2566 และได้รับการรักษาที่ดีกว่าผู้ต้องขังรายอื่นอาจเป็นการเลือกปฏิบัติ จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่า การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีอาการป่วย พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กฎกระทรวงการส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาตัวนอกเรือนจำ พ.ศ. 2563 และมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการควบคุมผู้ต้องขัง วางหลักไว้ว่า ผู้ต้องขังย่อมมีสิทธิได้รับการตรวจจากแพทย์โดยเร็ว และหากจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลนอกเรือนจำที่ถูกควบคุมตัวจะต้องได้รับการวินิจฉัยโดยแพทย์และต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการเรือนจำเสียก่อน กรณีการส่งตัวนายทักษิณออกไปรักษาที่โรงพยาบาลตำรวจ เมื่อพิจารณาจากการชี้แจงของแพทย์

อ่านต่อหน้า 2

ของทันตสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ ประกอบความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิของ กสม. ซึ่งเป็นบุคลากรด้านการแพทย์ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า อาการป่วยของนายทักษิณเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2566 โดยเฉพาะค่าออกซิเจนในเลือดต่ำกว่า 95 ประกอบกับความดันโลหิตสูง ถือว่าอยู่ในภาวะอันตรายเพราะอาจทำให้เกิดอาการช็อกได้ การที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ส่งตัวนายทักษิณออกไปรักษาภายนอกเรือนจำเมื่อวันที่ 22 ต่อเนื่องวันที่ 23 สิงหาคม 2566 เป็นการดำเนินการภายใต้ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในขณะนั้นอันถือเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายและสิทธิในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขังตามสมควรแล้ว

**181
DAYS**

อย่างไรก็ดี กรณีที่โรงพยาบาลตำรวจจับตัวนายทักษิณไว้รักษาที่ห้องพิเศษชั้น 14 อาคารมหาภูมิพลราชานุสรณ์ 88 พรรษา โดยให้ข้อมูลว่าเป็นเพียงชั้นเดียวที่มีห้องว่าง แต่หลังจากนั้นปรากฏว่า นายทักษิณยังพักที่ห้องพิเศษดังกล่าวมาโดยตลอด โดยโรงพยาบาลฯ ชี้แจงว่านายทักษิณมีภาวะวิกฤตสลับปกติ ซึ่งหากนายทักษิณป่วยจนอยู่ในระดับวิกฤตตามที่มีการชี้แจงจริง ก็ควรต้องได้รับการดูแลจากบุคลากรทางการแพทย์อย่างใกล้ชิด และพักในห้องสำหรับผู้ป่วยฉุกเฉิน แต่นายทักษิณกลับพักในห้องพิเศษซึ่งตามปกติควรมีไว้สำหรับผู้ป่วยที่พ้นจากภาวะวิกฤต และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้บ้างแล้ว อีกทั้งกรมราชทัณฑ์ก็ไม่สามารถทราบได้ว่ามีผู้ต้องขังป่วยคนใดบ้างที่เข้าพักรักษาตัวในห้องพิเศษเนื่องจากกฎกระทรวงการส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาตัวนอกเรือนจำ พ.ศ. 2563 ไม่ได้กำหนดให้เรือนจำที่ส่งตัวหรือสถานพยาบาลที่รับตัวผู้ต้องขังไว้ต้องรายงานให้ทราบ ทั้งที่กรณีดังกล่าวถือเป็นเรื่องสำคัญเนื่องจากมีผลทำให้ผู้ต้องขังรายใดรายหนึ่งอาจได้รับสิทธิที่ดีกว่าผู้ต้องขังอื่น ๆ ที่มีอาการป่วยเหมือนกัน โดยเฉพาะอดีตผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญที่อาจได้รับการดูแลแตกต่างหรือเป็นพิเศษมากกว่าผู้ต้องขังทั่วไป

จึงเห็นว่า การที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและโรงพยาบาลตำรวจ กำหนดให้นายทักษิณพักรักษาตัวที่ห้องพิเศษของโรงพยาบาลตำรวจอย่างต่อเนื่อง โดยเรือนจำ ไม่ได้ได้แย่งจนกระทั่งนายทักษิณออกจากโรงพยาบาล เป็นการดำเนินการโดยอาศัยช่องว่างของกฎกระทรวงการส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาตัวนอกเรือนจำ พ.ศ. 2563 ทำให้นายทักษิณได้รับประโยชน์นอกเหนือกว่าสิทธิที่ควรได้รับถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคและเป็นการเลือกปฏิบัติอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

สำหรับกรณีที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและโรงพยาบาลตำรวจ อนุญาตให้นายทักษิณพักรักษาตัวเป็นระยะเวลาจนถึง 181 วัน เห็นว่า แม้ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง กสม. ไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของนายทักษิณ เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอ้างถึงข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย แต่หากนายทักษิณมีอาการป่วยอยู่ในภาวะวิกฤตสลับปกติจริงตามอ้าง ก็ควรได้รับการดูแลจากบุคลากรทางการแพทย์อย่างใกล้ชิด และพักในห้องสำหรับผู้ป่วยฉุกเฉิน ทั้งยังปรากฏข้อเท็จจริงอีกว่า เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567 ซึ่งเป็นวันที่นายทักษิณสามารถออกจากกรควบคุมของเรือนจำฯ ตามโครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษของกรมราชทัณฑ์ นายทักษิณสามารถเดินทางกลับบ้านพักส่วนตัวได้ในทันที โดยไม่พบว่าต้องเข้าไปรับการรักษาตัวในสถานพยาบาลแห่งอื่นอีก รวมทั้งสามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ และปฏิบัติภารกิจได้โดยไม่ปรากฏว่ามีอาการเจ็บป่วยรุนแรง อันผิดปกติวิสัยของผู้ป่วยที่มีภาวะวิกฤตจนถึงขั้นอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิตหากไม่ได้รับการรักษาอย่างทันที่แห่งที่และต่อเนื่อง ซึ่งใช้เป็นเหตุผลในการพักรักษาตัวกับโรงพยาบาลตำรวจมาโดยตลอด

ด้วยเหตุนี้ จึงยังมีอาจเชื่อได้ว่า นายทักษิณมีอาการป่วยจนถึงขนาดที่ต้องรักษาตัวที่โรงพยาบาลตำรวจ นานถึง 181 วัน โดยไม่สามารถออกไปรับการรักษาต่อที่ทันตสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์หรือกลับไปคุมขังต่อที่เรือนจำฯ ได้ ในชั้นนี้ จึงเห็นว่าการกระทำของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครและโรงพยาบาลตำรวจ เป็นการเลือกปฏิบัติแก่ผู้ต้องขังด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม อันถือเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

กสม. เห็นว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีตามคำร้องนี้ นอกจากจะมีสาเหตุเกิดจากการกระทำหรือละเลยการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐแล้ว ยังมีสาเหตุสำคัญเกิดจากกฎกระทรวงการส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาตัวนอกเรือนจำ พ.ศ. 2563 ข้อ 5 (2) ที่กำหนดห้ามผู้ต้องขังเข้าอยู่ในห้องพักรักษาตัวแยกจากผู้ป่วยทั่วไป เว้นแต่ต้องพักรักษาตัวในห้องควบคุมพิเศษตามที่สถานการรักษาผู้ต้องขังจัดให้ ซึ่งเปิดโอกาสให้สถานที่

รักษาใช้ดุลยพินิจโดยขาดการพิจารณาจากเรือนจำที่ส่งตัวผู้ต้องขังออกไป และข้อ 7 ในส่วนที่เกี่ยวกับกรณีที่ต้องขังรักษาตัวนอกเรือนจำเป็นเวลานานเกิน 30 วัน 60 วัน และ 120 วัน ให้ผู้บัญชาการเรือนจำมีหนังสือขอความเห็นชอบจากอธิบดีและรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อทราบตามลำดับชั้น พร้อมกับความเห็นของแพทย์ผู้ทำการรักษาและหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่มีข้อกำหนดว่าหากเลยระยะเวลา 120 วันไปแล้วต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งอาจเป็นช่องว่างให้ผู้ต้องขังรักษาอาการป่วยนอกเรือนจำได้เป็นระยะเวลาเกินไปโดยไม่มีการตรวจสอบอีกทั้งหากการรักษาตัวเกิน 60 วัน และ 120 วัน ให้ผู้บัญชาการเรือนจำขอความเห็นชอบจากอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และรายงานปลัดกระทรวงยุติธรรมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อทราบเท่านั้น อาจก่อให้เกิดภาวะขาดการตรวจสอบถ่วงดุลและนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ผิดได้ จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายกรณีดังกล่าว

กสม. มีความเห็นเพิ่มเติมว่า “การกระทำของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร โรงพยาบาลตำรวจ และผู้ที่เกี่ยวข้องยังเข้าข่ายเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลอันอาจเป็นการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ” ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจตรวจสอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) โดยได้ทราบว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับเรื่องในประเด็นนี้ไว้แล้ว ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ “กสม. จึงมีมติให้ส่งรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป” ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 221 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 6 ประกอบกับประกาศองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ เรื่อง แนวปฏิบัติในการรับส่งเรื่องระหว่างองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ข้อ 6

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2567 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1 มาตรการหรือแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้กระทรวงยุติธรรมตรวจสอบการกระทำหรือละเลยการกระทำของเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร และกรมราชทัณฑ์ และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำของโรงพยาบาลตำรวจตามหน้าที่และอำนาจ และกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นว่านี้อีก โดยต้องเปิดเผยความคืบหน้าเป็นระยะและแจ้งผลการดำเนินการต่อสาธารณะภายในเวลาอันรวดเร็วด้วย รวมทั้งให้แพทย์สภาพตรวจสอบการกระทำของแพทย์สังกัดโรงพยาบาลตำรวจ ผู้ทำการรักษาหรือมีความเห็นทางการแพทย์ในกรณีตามคำร้องนี้ แล้วดำเนินการไปตามหน้าที่และอำนาจตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ทั้งนี้ ภายใน 90 วัน นับแต่ วันที่ได้รับรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้

2 มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล กรณีมีเหตุยกเว้นตามนัยมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ทั้งนี้ เพื่อความโปร่งใส ป้องกันการเลือกปฏิบัติและคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

3 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง ให้กระทรวงยุติธรรมแก้ไขปรับปรุงกฎหมายกระทรวงการส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาตัวนอกเรือนจำ พ.ศ. 2563 โดยแก้ไขข้อ 5 (2) ที่กำหนดห้ามผู้ต้องขังเข้าอยู่ในห้องพักพิเศษแยกจากผู้ป่วยทั่วไป เว้นแต่ต้องพักรักษาตัวในห้องควบคุมพิเศษตามที่สถานที่รักษาผู้ต้องขังจัดให้ โดยควรกำหนดว่า “**ในกรณีสถานที่รักษาผู้ต้องขังมีความจำเป็นต้องให้ผู้ต้องขังพักรักษาในห้องพิเศษหรือห้องอื่นนอกเหนือจากห้องปกติ ต้องได้รับความเห็นชอบจากเรือนจำและกรมราชทัณฑ์เสียก่อน เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่หากไม่ดำเนินการทันทีจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ต้องขังป่วย ให้ดำเนินการไปก่อนแล้วรีบขอความเห็นชอบ โดยต้องระบุเหตุผลความจำเป็นประกอบการขอความเห็นชอบนั้นด้วย**”

ให้แก้ไขข้อ 7 ในส่วนที่เกี่ยวกับกรณีที่ต้องขังรักษาตัวนอกเรือนจำเป็นเวลานานให้ปลัดกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแล้วแต่กรณี ต้องใช้อำนาจในการพิจารณาความเห็นของอธิบดีกรมราชทัณฑ์ประกอบความเห็นของแพทย์ผู้ทำการรักษา แทนการรับทราบเพียงเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ต้องขังรายหนึ่งรายใดได้ออกไปรักษาพยาบาลนอกเรือนจำโดยไม่มีเหตุอันควร

DISINFORMATION

ข่าวลวง ในโลกออนไลน์กับสิทธิมนุษยชน

โดย: กัทราวุธ ภาษา นักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ

ตอนที่ 2: มาตรการจัดการข่าวลวงในมุมมองของสิทธิมนุษยชน

จากผลกระทบของข่าวลวงในตอนที่ 1 ปฏิเสธไม่ได้ว่ารัฐควรมี มาตรการจัดการการแพร่กระจายของข่าวลวงในแพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ในหลายครั้งมาตรการเหล่านั้นอาจสร้างความเสี่ยงที่จะละเมิดสิทธิของประชาชนเสียเอง โดยเฉพาะ การละเมิดเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นและการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เช่น กฎหมายที่นิยามความหมายของข่าวลวงอย่าง กว้างขวางจนทำให้การแสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์บางกรณี อาจเป็นความผิด และการมีบทลงโทษที่เกินสัดส่วนโดยกำหนด ความผิดเพียงมุ่งไปที่การเผยแพร่ ข้อมูลเท็จ โดยมีได้คำนิยามว่า ผู้เผยแพร่ทราบหรือไม่ว่าข้อมูล ดังกล่าวไม่เป็นความจริง ดังนั้น การพยายามจำกัดการเผยแพร่ ข่าวลวงให้ได้ทั้งหมด 100% ในสภาพการสื่อสารที่รวดเร็วและ หลากหลายช่องทางในปัจจุบัน จึงไม่อาจเป็นไปได้

รายงานการศึกษาหลายกรณี พบว่ามาตรการที่เข้มงวดของ รัฐในการควบคุมการเผยแพร่ ข้อมูลในแพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างเข้มข้นจะยิ่งทำให้ข่าวลวง แพร่ระบาดมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลที่ปรากฏในช่องทางต่าง ๆ มีความน่าเชื่อถือเพราะเห็นว่า รัฐอาจใช้มาตรการเข้มงวดนั้นในการกรองเนื้อหาบางส่วนที่ไม่ต้องการให้สาธารณชนรับรู้ ความไม่เชื่อมั่นดังกล่าวจะยิ่งทำให้ ประชาชนมีความโน้มเอียงที่จะไปพึ่งพาข้อมูลข่าวสารจาก ช่องทางอื่น ๆ ที่เป็นทางเลือกมากกว่าช่องทางการสื่อสารหลัก และอาจหลงเชื่อข่าวลวงหรือทฤษฎีสมคบคิดได้ง่ายขึ้น

ดังนั้น นโยบายที่จะช่วยลดปัญหาจากข่าวลวงจึงควร เน้นไปที่การส่งเสริมการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย กว้างขวางและเป็นอิสระ สนับสนุนให้มีสื่อในหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อภาคประชาชน สื่อในท้องถิ่น และสนับสนุน/พัฒนา กลไกการตรวจสอบข้อเท็จจริง (fact-checking) ที่ไม่ได้ ดำเนินการโดยภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว แนวทางดังกล่าวจะช่วย

สร้างให้เกิดสภาพแวดล้อม การสื่อสารในสังคมที่คุ้นชินต่อ การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งหรือ ตั้งคำถามกับข่าวหรือเนื้อหาใน แพลตฟอร์มอยู่ตลอดเวลาทำให้ ประชาชนไม่ตกเป็นเหยื่อของ ข่าวลวงโดยง่าย ซึ่งมีประสิทธิภาพ มากกว่าการจำกัดและปิดกั้น ข้อมูล รวมทั้งการกำหนดโทษ ทางอาญา¹

อย่างไรก็ตาม หากรัฐจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมาย ลักษณะของกฎหมายควรต้อง คำนึงถึงสมดุลของการป้องกัน ปัญหาจากข่าวลวงและการจำกัด สิทธิและเสรีภาพ โดยต้องอยู่บน

พื้นฐานของหลักการกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งกฎหมายที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้

1 มีฐานทางกฎหมายหรือกฎหมายได้กำหนดให้จำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพนั้นเอาไว้

2 จุดมุ่งหมายของกฎหมายต้องสอดคล้องตามที่กฎหมาย สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกำหนดไว้ ได้แก่ เพื่อคุ้มครอง สิทธิและชื่อเสียงของผู้อื่น ความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อย สาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน (legitimate aim)²

¹ K&L GATES, “Review of Approaches to Disinformation Regulation in ASEAN Member States,” 23 Sep 2023. และจากการประชุม World Justice Project (WJP)’s Asia Pacific Expert Meeting on Disinformation Regulation and the Free Flow of Information วันที่ 30 กันยายน 2566 ณ Asian International Arbitration Centre กรุงเทพมหานคร ประเทศมาเลเซีย

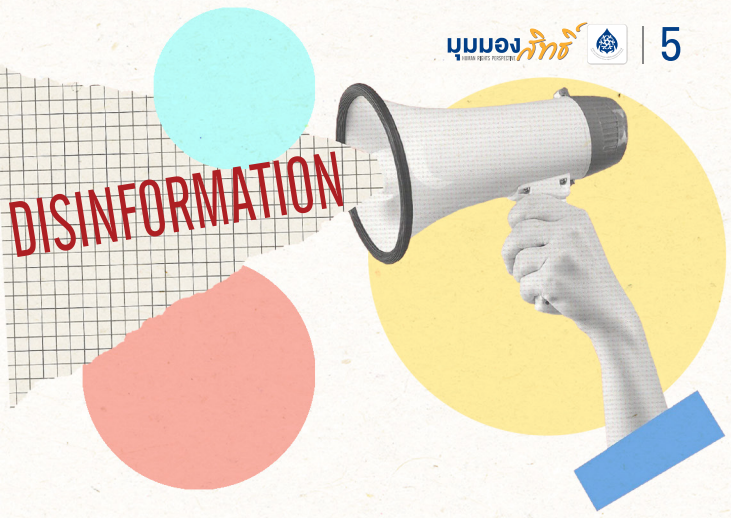
3 มีความจำเป็นและได้สัดส่วนต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น³

ดังนั้น จากหลักการข้างต้น ก่อนที่จะมีมาตรการทางกฎหมายใด ๆ ในการจัดการข่าวลวง ผู้ตรากฎหมายจึงควรคำนึงถึงคำถามต่อไปนี้ เพื่อกำหนดขอบเขตของกฎหมายไม่ให้ละเมิดสิทธิมนุษยชนเกินสมควร⁴

1 มาตรการเหล่านั้นมีข้อจำกัดเฉพาะเนื้อหาหรือการแสดงความคิดเห็นเฉพาะเรื่องหรือไม่ โดยการจำกัดเนื้อหาเหล่านั้นมีฐานทางกฎหมายกำหนดว่าให้จำกัดได้หรือไม่ (legality)

2 มาตรการเหล่านั้นมีขอบเขตหรือองค์ประกอบที่ชัดเจนหรือไม่ ประชาชนทั่วไปสามารถคาดหมายได้หรือไม่ว่าลักษณะการแสดงความคิดเห็นหรือการเผยแพร่ข่าวในรูปแบบใดที่เข้าข่ายที่จะถูกจำกัดหรือมีโทษตามกฎหมายตามมาตรการเหล่านั้น

3 มาตรการเหล่านั้นมีขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหรือไม่ (legitimate aim)

4 มาตรการเหล่านั้นกำหนดห้ามหรือมีบทลงโทษกรณีเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จ แต่ผู้เผยแพร่นั้นเชื่อว่าข้อมูลนั้นเป็นจริงและไม่มีเจตนาเผยแพร่เพื่อสร้างความเสียหายหรือไม่ (intent to harm)⁵

5 การตรวจสอบว่าข้อมูลหรือข่าวที่เผยแพร่ใดเป็นจริงได้ดำเนินการโดยหน่วยงานที่เป็นอิสระและเป็นธรรมหรือไม่⁶

6 มาตรการจัดการหรือลงโทษได้สัดส่วนกับการป้องกันหรือจำกัดเหตุที่ส่งผลกระทบหรืออาจส่งผลกระทบหรือไม่ เช่น การสั่งปิดเว็บไซต์โดยถาวรอาจเป็นมาตรการที่ไม่ได้สัดส่วน

7 ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม (intermediary) มีความรับผิดชอบต่อนโยบายที่มีการเผยแพร่ในแพลตฟอร์มหรือไม่ ทั้งนี้ การรับผิดชอบของแพลตฟอร์มจะต้องเข้าข่ายสองลักษณะ ได้แก่ (1) แพลตฟอร์มมีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาเหล่านั้นอย่างเฉพาะเจาะจง และ (2) แพลตฟอร์มปฏิเสธหรือไม่ดำเนินการตามคำสั่งที่ผ่านกระบวนการโดยชอบด้วยกฎหมาย ที่สั่งให้ปิดกั้นหรือลบเนื้อหาใด ๆ และแพลตฟอร์มมีความสามารถเชิงเทคนิคที่จะปิดกั้นหรือลบเนื้อหานั้นได้⁷

หากพิจารณาข้อคำถามข้างต้นอย่างจริงจังและนำมาเป็นสารตั้งต้นและรากฐานเพื่อออกแบบกฎหมาย มาตรการ หรือนโยบายการจัดการข่าวลวง ก็จะเป็นการสร้างสมดุลระหว่างการลดผลกระทบของข่าวลวงและความเสี่ยงที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ มากยิ่งขึ้น

2 ข้อ 19 (3) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

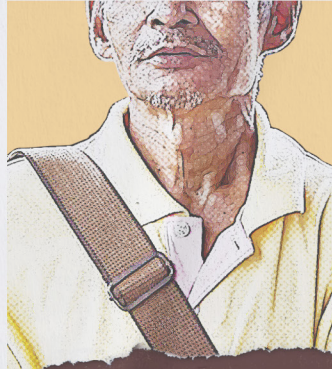
3 Global Partners Digital, “Disinformation and human rights explained,” <https://www.gp-digital.org/a-human-rights-based-approach-to-disinformation/>

4 Global Partners Digital, “A framework for analysing disinformation laws and policies from a human rights perspective,” <https://www.gp-digital.org/wp-content/uploads/2023/06/A-framework-for-analysing-disinformation-laws-and-policies-from-a-human-rights-perspective.pdf>

5 สอดคล้องกับความเห็นทั่วไป (General Comment) ที่ 34 ของคณะกรรมการประจำ ICCPR โดยเห็นว่ารัฐควรหลีกเลี่ยงมีโทษทางกฎหมายต่อการเผยแพร่ข้อมูลเท็จที่เผยแพร่โดยผิดพลาดหรือไม่เจตนาที่จะสร้างความเสียหาย

6 สอดคล้องกับ UNESCO Guidelines on Safeguarding Freedom of Expression and Access to Information ซึ่งเห็นว่าการตรวจสอบว่าข้อมูลใดเป็นเท็จหรืออาจส่งผลกระทบควรเป็นการตรวจสอบโดยกลไกหรือหน่วยงานที่เป็นอิสระ

7 การกำหนดให้แพลตฟอร์มคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อเนื้อหาที่เผยแพร่ในแพลตฟอร์มของตน สอดคล้องกับหลักการธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะธุรกิจแพลตฟอร์มต้องมีการตรวจสอบการดำเนินธุรกิจของตนอย่างรอบด้านถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดต่อผู้ใช้งานหรือบุคคลอื่น ๆ

ปัญหาสิทธิสถานะบุคคลกับ 4 กลุ่มประชากร นักเรียนรหัส G ภิกษุสามเณร คนไทยพลัดถิ่น และผู้สูงอายุ

ปัญหาสิทธิและสถานะบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติที่ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานได้ เป็นปัญหาสำคัญที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง จากตัวเลขของกรมการปกครองเมื่อเดือนตุลาคม 2566 พบว่า **ประเทศไทยมีบุคคลที่ไม่มีสัญชาติไทยจำนวน 990,924 คน หรือเกือบ 1 ล้านคน**

เมื่อวันที่ 1 - 2 สิงหาคม 2567 ที่จังหวัดเชียงใหม่ กสม. ได้แลกเปลี่ยนสถานการณ์ปัญหาเรื่องสถานะบุคคลกับสมาชิกเครือข่ายในระดับพื้นที่ และได้รับเสียงสะท้อนว่า ปัจจุบันกลุ่มประชากรที่ยังประสบปัญหา 4 กลุ่ม ดังนี้

1 กลุ่มนักเรียนและนักศึกษาที่มีเลขประจำตัวขึ้นต้นด้วยอักษร G คือ นักเรียนที่ยังไม่มีสถานะบุคคลตามกฎหมาย หรือเลข 13 หลัก แต่ได้รับการกำหนดรหัส G เป็นตัวเลขประจำตัวเพื่อใช้ในระบบการศึกษาเพื่อให้ได้รับสิทธิทางการศึกษาแล้ว แต่ยังมีข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิในด้านอื่น ๆ ได้ เช่นเดียวกับผู้มีเลขประจำตัว 13 หลัก เช่น สิทธิด้านสาธารณสุข เสรีภาพในการเดินทาง การเข้าถึงกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา การเปิดบัญชีธนาคาร และสิทธิในการทำงาน

2 กลุ่มพระภิกษุและสามเณรไร้รัฐไร้สัญชาติ บุคคลไร้สถานะประสบปัญหาไม่สามารถบรรพชาหรืออุปสมบทได้เนื่องจากมีกฎหมายเถรสมาคมกำหนดให้พระอุปัชฌาย์ต้องสอบสวนกุลบุตรให้ได้คุณลักษณะว่าเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตำบลหรืออำเภอที่จะบวช หรือแม้มีภูมิลำเนาในเขตอื่นก็ต้องปรากฏว่าเป็นคนมีหลักฐาน มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ใช่คนจรจัด หรือหากบุคคลไร้สถานะได้รับการอุปสมบท พระอุปัชฌาย์ก็ไม่อาจรับรองสถานะ และไม่อาจได้รับสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ แม้จะมีคุณสมบัติทางพระธรรมวินัยที่เหมาะสมก็ตาม

3 กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น แม้รัฐบาลจะแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างโดยปรับปรุงกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติสัญชาติไทย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2555 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับรองความเป็นคนไทยพลัดถิ่น และออกกฎกระทรวงรองรับทำให้คนไทยพลัดถิ่นเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย ซึ่งมีผลบังคับใช้กฎหมายมาแล้วกว่าสิบปี แต่กระบวนการยังเป็นไปอย่างล่าช้า และยังมีกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นจำนวนมากที่ตกสำรวจ

4 กลุ่มผู้สูงอายุไร้รัฐไร้สัญชาติ ซึ่งจะต้องได้รับการแปลงสัญชาติเป็นไทย แต่หลักเกณฑ์ประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการเข้าถึงสัญชาติ คือ การกำหนดให้มีหลักฐานอย่างเฉพาะเจาะจงว่าเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักรไทยตามกฎหมาย คนเข้าเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีเท่านั้น โดยจะต้องดำเนินการขอและได้รับอนุมัติให้มีสถานะฯ ซึ่งการพิจารณาอนุมัติเป็นรายกรณีเฉพาะตัวเป็นไปอย่างล่าช้า ทำให้ผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลเปราะบางที่อยู่ในช่วงบั้นปลายของชีวิตไม่อาจเข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงสิทธิในสุขภาพและการรักษาพยาบาลต่าง ๆ

สิ่งเหล่านี้สะท้อนข้อจำกัดที่สำคัญอันเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาสิทธิและสถานะบุคคลในประเทศไทย ได้แก่ ปัญหาด้านทัศนคติและความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ทรงสิทธิ (rights holder) และผู้มีหน้าที่ (duty bearer) เกี่ยวกับการพิสูจน์สถานะบุคคลโดยใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสม และไม่สร้างภาระเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และปัญหาความล่าช้าของการตรวจพิสูจน์และการกำหนดสถานะบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนต้องเห็นความสำคัญและร่วมกันแก้ไข

คำถามที่น่าคิดคือ **เราควรให้ความสำคัญกับเลข 13 หลักมากกว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนที่คนทุกคนพึงมี หรือไม่**

ข่าวกิจกรรม กสม.

กสม. ร่วมให้ข้อเสนอแนะและเสวนาหัวข้อ “คืนความเป็นธรรมให้ชาวตำบล”

วันที่ 3 สิงหาคม 2567 นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้าร่วมงานเสวนา “คืนความเป็นธรรมให้ชาวตำบล” ร่วมจัดโดย ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-move) และประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยได้ร่วมแลกเปลี่ยนความเห็นและให้ข้อเสนอแนะกรณีมีข้อโต้แย้งว่ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดพื้นที่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติทับลาน ปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้สิทธิชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ณ ศาลาป่าชุมชนบ้านคลองไทร ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

ประธาน กสม. เข้าร่วมการประชุมองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2/2567

วันที่ 9 สิงหาคม 2567 นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์ ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้าร่วมการประชุมองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2/2567 ร่วมกับ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยได้หารือถึงแนวทางการปฏิบัติงานเชิงบูรณาการขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างความร่วมมือเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การเชื่อมโยงข้อมูล และการพัฒนากรอบความร่วมมือในการขับเคลื่อนภารกิจตามหน้าที่และอำนาจของ 5 องค์กรอิสระฯ อย่างเป็นทางการ ในครั้งนี้ **นางสาวทรรษา หอมหวล** รองเลขาธิการ กสม. รักษาการแทนเลขาธิการ กสม. พร้อมด้วย **นายภาณุวัฒน์ ทองสุข** ที่ปรึกษาสำนักงาน กสม. เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวด้วย ณ ห้องเมต้า 1 อาคารสปอร์ตคลับเฮ้าส์ ราชพฤกษ์คลับ หลักสี่ กรุงเทพมหานคร

กสม. ร่วมการเสวนาเพื่อติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

วันที่ 15 สิงหาคม 2567 นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์ ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช นายวสันต์ ภัยหลิกดิ์ และนางสาวสุภัทรา นาคะผิว กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมด้วย **นางสาวทรรษา หอมหวล** รองเลขาธิการ กสม. รักษาการแทนเลขาธิการ กสม. และ **นายบุญแทน ต้นสุเทพวิรวงศ์** ที่ปรึกษาประจำ กสม. เข้าร่วม “การเสวนาเพื่อติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT)” เพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากภาคประชาสังคมและภาควิชาการเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐให้เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญา CAT และเพื่อนำไปประกอบการจัดทำรายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญา CAT รวมทั้งเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคมและภาควิชาการในกระบวนการจัดทำรายงานคู่ขนานของ กสม. ณ ห้องประชุมกมลทิพย์ 3 โรงแรม เดอะ สุโกศล กรุงเทพฯ และผ่านระบบออนไลน์

กสม. ร่วมพิธีเปิดและปิด กีฬาสัมพันธวงศ์องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ประจำปี พ.ศ. 2567

วันที่ 17 สิงหาคม 2567 สนามกีฬากลางจังหวัดนนทบุรี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) พร้อมด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม. เข้าร่วมพิธีเปิดและปิด “กีฬาสัมพันธวงศ์องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ประจำปี พ.ศ. 2567” ร่วมกับ ผู้นำองค์กร ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของแต่ละองค์กร ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน การแข่งขันกีฬาดังกล่าวเป็นการส่งเสริมความสามัคคีของบุคลากรและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน ซึ่งในปีหน้าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นองค์กรเจ้าภาพ

ILO เผยการจ้างงานทั่วโลก สำหรับเยาวชนปี 2567 มีแนวโน้มดีขึ้น แต่ยังมีอุปสรรคหลายด้าน

12 สิงหาคม 2567 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) เปิดเผยรายงานแนวโน้มการจ้างงานทั่วโลกสำหรับเยาวชน 2567 (Global Employment Trends for Youth 2024 : GET for Youth) ระบุว่าตลาดแรงงานสำหรับเยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ทั่วโลกมีทิศทางที่ดีขึ้นในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา และคาดว่าจะยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไปอีก 2 ปี

อย่างไรก็ดี คนรุ่นใหม่ที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปี ที่ไม่ได้ทำงาน เรียน หรือฝึกอบรม ยังน่าเป็นห่วงจากการฟื้นตัวของ การจ้างงานหลังวิกฤต COVID-19 ที่ยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะ ในบางภูมิภาคและในกลุ่มผู้หญิง

รายงาน GET for Youth ยังระบุว่าคนรุ่นใหม่มีอุปสรรคที่ต้อง เผชิญในโลกแห่งการทำงานหลายด้าน เช่น ความไม่เท่าเทียม ทางเพศ ความยากจน ชนกลุ่มน้อยไม่มีโอกาสในการศึกษา และข้อจำกัดด้านโอกาสในการเข้าถึงงานที่ดีในกลุ่มประเทศ เศรษฐกิจเกิดใหม่และกำลังพัฒนา

ILO เรียกร้องให้แต่ละประเทศมีนโยบายเสริมสร้าง รากฐานของการทำงานที่ดียิ่งขึ้น เพื่อบรรเทาความวิตกกังวล ของคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับโลกแห่งการทำงาน เช่น การส่งเสริม การจ้างงานของเยาวชนและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของ ตลาดแรงงานเยาวชน การจ้างงานและปรับปรุงการเข้าถึง แหล่งเงินทุนการส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรม การกำหนด เป้าหมายการจ้างงานเยาวชนด้วยโอกาส การส่งเสริมผู้ประกอบการ และช่วยเหลือเยาวชนที่มีศักยภาพเป็นผู้ประกอบการ โดยคุ้มครอง สิทธิแรงงานตามมาตรฐานแรงงานสากล เพื่อให้มั่นใจว่าเยาวชน ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันและได้รับสิทธิในการทำงาน

ที่มา : International Labour Organization

จัดทำและเผยแพร่โดย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์ : 0-2141-3800 และ 3900
: 0-2141-3913 และ 3919
สายด่วนร้องเรียน : 1377
ร้องเรียน : help@nhrc.or.th
เว็บไซต์ : www.nhrc.or.th

ขอความกรุณา
ตอบแบบประเมินออนไลน์

